

KURJER LITTEWSKI

Z A N A Y W Y Z S Z E M P O Z W O L E N I E M

IMPERATORA JMCI CALEY ROSSYI

W WILNIE DNIA 1. LIPCA V. S. RGKU 1805.

R O S S Y A

S. Petersburg VS. 20. Czerwca. Po przeyrzeniu dowodów pokazujących urodzenie Majora byłey służby Królewsko Francuzkiej Graffa Dallonville, pozwolono iego wypisać w registr szlachty Rossyiskiej, nie nazywając iednak Graffem. Oświadczono ukontentowanie naywyższe Cesarzewiczowi W. X. Konstantynowi za szykowność półku leibgardyi konney; żołnierzom po rublu dać kazano. Konnego półku Polskiego Adiutantem batalionowym wyznaczony Kornet Szawliński. Ałatyrski obywatel Nowikow uwalnia się od płacenia za 605. czetwerci żyta, które zatoneło na okręcie skarbowym przy stanowisku Wasilurskiem. W roku ter. do 1. Maja wprowadzono do S. Petersburga zagranicznych towarów za million 877. t. rubli.

P R U S S Y A

Warszawa 24. Czerwca. D. 16 gdy odprawowała się w mieście naszym processya Bożego Ciała, gmin dopuścił się wielorakiej swawoli; po zakończoney indagacyi, daliśmy o tym przypadku dokładną wiadomość. Gdy processya od Kościoła S. Andrzeja do Reformatów przechodziła wedle Gołubskiego, na baldakin spadło kilka gontów; powiadali niektórzy, że kamienie widzieli lecące. Ponieważ Gołubskie przez Żydów prawie samych iest zamieszkane; ich pospólstwo winnemi okrzyknowszy, wpada do domu, biłe wielu, okna, drzwi, piece, sprzęty wszelkie łamie i niszczy. Pośpiesza na ratunek iazda z policją, rozruch uśmierzony, noc przeszła spokojnie. Nazajutrz zgromadziło się znowu pospólstwo na to miejsce; bramę wprawdzie na Gołubkiem wylamano, szkoda iednak żadna/nie stała się nikomu, gdyż ciekawość sama prostotę sprowadziła. Dopiero wieczorem pomocnicy mularzów i cieślów, inni próżniacy i motłoch pospólstwa dobywać się zaczął do sklepów żydowskich na Pocieliwskim, w podworzu Jabłonowskich i Sodera; wszystkie zrabowano. Straż zmocniona gmin rozpędza po czasie, i 95. rabusiów prowadzi do więzienia. W tém zamieszaniu gmin okna powybił w domach przyległych. Zawziętość i upor walczącego pospólstwa i żydów był wielki, z obu stron ciskano gradem kamienie. Jeden z rabujących rzucił się na żołnierza, bagnetem śmiertelnie rażony upadł. O 10. god. wieczorem powróciła spokojność; znacznieysi obywatele do rozruchu nie wchodzili. D. 18. raz ieszcze gmin zgromadzać się zaczął; mogły ztąd wyniknąć skutki nieszczęśliwe. Lecz Gubernator miasta G. Koehler powracający wtenczas z inspekcyi, zachęcił gorliwie przytomnych do pokoiu. Przyjęto mowę iego z radośnym oklaskiem; proszono zaś pokornie, ażeby poymanych rabusiów rozkazał uwolnić. Przyrzekł wszystko, skoro inkwizycya będzie wyprowadzona, i wiśni odniosą karę zasłużoną. Jakoż wkrótce uwolniono wielu cieleśnie ukaranych; dowodczy zaś zostali w więzieniu, o których gmin zapomniiał. Dalszym rozruchom rząd zapobiegł stawiając straż na ulicach do Gołubskiego prowadzących. W drugiej części miasta złodzieiów usiłujących domy żydowskie rabować, sami Chrześciance rozgromili. Sklepy przez czas nieiaki zamknięte otworzono, processye przez oktawę odprawiły się spokojnie. Gubernator wyznaczył kommissyą do sądzenia całej sprawy; już wielu żydów poymano podezrzanych o dopełnioną gwałtowność i swawolę.

Berlin 25. Czerwca. Szambelan Rossyiski, towarzyszy Ministra sprawiedliwości Nowosilcow, i Pruski G. Zastrow przybyli tu z Petersburga, mają wkrótce pośpieszyć za dworem Króla do Frankonii. Ostatni otrzymał w po-

darunku od Imperatora Jmci pierścien kosztowny/z portretem iego; synowi dano inny z cyfrą Monarchy — W Czechach głód wielki; funt naypodlejszego chleba przedaie się po 16. graycarów. W Saxonii zboże iest bardzo drogie; w Lusacyi ceńnieysze, niedostatku iednak nie znają obywatele.

A U S T R Y A

Wiedeń 26. Czerwca. Cesarz nowym edyktem rozciągnął do Austryi prawa niedawno w Czechach ogłoszone względem zapasów zbożowych, które prywatni obywatele obiawić rządowi, i do wolnego szafunku na potrzebę publiczną, oddać są obowiązani, zostawiając dla siebie częśćkę. Tu albowiem drożyzna iest wielka, i niedostatek powszechny; głodu przynajmniej nie doświadczamy. Tymczasem obywatele tchnący ludzkością, hojne dają jałmużny na wsparcie ubogich. Piękny przykład innym dały: Szkoła główna, Akademia Teressiańska, konwikty, gimnazya tuteyszey stolicy, ofiarując dobrowolnie blisko 4. t. zł. ryń. Burgrabia Czeski Graf Chotek został Ministrem stanu i konferencyi do wewnętrznych interessów, miejsce iego w Pradze zastąpi Gubernator Morawii i Śląska Wallis — W obozach pod Krakowem, Caschau, Pettau, Sommering wytkniętych, Austryackie woyska ćwiczyc się mają w obrótach nowych, które wynalazł niedawno Mack G. Będzie ieszcze oboz 5. pod Treviso, gdzie naywyższa komendę oddano Arcy X. Janowi. Na to miejsce z Inspruck posłano 2. transporta dział i amunicyi. Pomieniony Arcy X. przyiód urząd Dyrektora korpusu Kadetów wakujący przez śmierć G. Kińskiego; sam zatrudniony innemi obowiązkami, zastępcą swoim ogłosił Półkownika Faber — Zegluga teraz w Trieste mniej kwitnie, niż dawniej; w Maju zawinelo do portu 175 okrętów tylko — Posłujący w Paryżu Graf Cobenzl prosił Cesarza, ażeby uwolniony został od tego obowiązku — General Adjutant Imperatora Jmci Rossyiskiego Wintzingerode tu przybył — D. 2 w Gratz umarła Marya Teressa córka Victora Amedeusza Króla Sardyńskiego, małżonka Graffa d'Artois, matka XX. Angouleme i Berry, w 50 roku życia swego. Rewolucyjne przypadki, upadek domów panujących i własney familii zniosła mężnym umysłem; na śmierć zbliżającą się wesołym okiem patrzyła, Pani cnotami iasniejąca. Ciało iey w miedzianej trumnie zaniesione do Katedralnego kościoła, spoczywa w Mausoleum Ferdynanda 2.

T U R C Y A

Constantinopol 26. Maja. Złożony z urzędu Wezyr Jussuf nie zupełnie upadł; pamiętając na zasługi wiernego Ministra Selim 5. wyniosł go na dostojność Baszy w Erzerum. Monarcha odprawił wiadz uroczysty do nowo zbudowanego Meczetu w Scutari; Jańczarowie mieli tu pierwszeństwo nad woyskiem nowozacieżnym; polityka tak zrządziła; niedawno albowiem, gdy żołd rozdawano w Sultańskim pałacu, ieden z ostatnich zelyż Jańczara; ztąd przyiść miało do rozruchu krwawego, lecz starszyzna złemu zapobiegła szczęśliwie. Ażeby zaś Jańczarowie zupełną mieli satysfakcyą, dano im pierwszeństwo na tey uroczystości, chociaż ta odprawiała się w stanowistu głównym woysk regularnych — Corral poseł Hiszpański umarł wczora w tey stolicy — Serwianie przysłali do Sultana poselstwo nowe; wybrani z narodu pierwsi obywatele nalegają bardziey niż proszą, ażeby oyczyna ich zupełnie oswobodzona od iarzma Turckiego, wolną na zawsze została pod opieką Porty, która Chrześcianom dać raczy Xiążęcia religii Greckiej. Tymczasem Czerni zachowuje ostrożność naywiększą; ażeby Turcy nie śmieli powtórzyć mordów dopełnionych

w powiecie Uschitza, zmoenił po miastach załogę, i komendantom zalecił utrzymywać Muzułmanów w bojaźni i podległości. Niedawno jeszcze była rozprawa między stronami przeciwnymi nad brzegiem rzeki Morawy. Otrzymałi wprawdzie boiowisko Serwianie; lecz zwycięstwo im wiele kosztowało; z naczelników swoich jednego utracili.

B R I T A N N I A W.

Londyn 17. Czerwca. Wielu bankierów i kupców Angielskich zbankrutowało; przyczyną jest zniszczenie wielu osad, i zabranie wielu okrętów przez Admirała Mississy w Indyi zachodniej. Chociaż z początku mówiono, żeśmy stracili mało; dziś wiemy, że szkoda niezmierna jest i nienadgradzona. Nierzetelna była pogłoska, iż Cochrane ścigając Rochefortską eskadrę powraca do Europy; zostanie długo jeszcze bezczynny w Jamaica. Dotąd albowiem rzecz wątpliwa, w którą stronę poszedł nieprzyjaciel, do Azji czy Ameryki; tak dobrze drogę utaić umieli przed nami Villeneuve i Graviņa — Zawczora w izbie wyższej burzliwe było posiedzenie. Gdy mówić zaczęto o oskarżeniu Melvilla przez reprezentanta Withbread; powstał Lord S. Vincent, z nim inni Admirałowie, oświadczając uroczystie przed obliczem całego narodu, że zła jest i szkodliwa administracja departamentu morskiego. Europa zbyt wiele rozumiała o flottach Angielskich; w rzeczy samej lista okrętów jest długa; lecz w ich liczbie są pomieszczone, które przed kilkadziesiąt lat oycowie budowali, zabrane nieprzyjacielowi w bitwach, wszystkie do użycia niezdatne. Słowem dziś Brytannia dobrych okrętów uzbrojonych nie ma nad 80. i między temi jeszcze znajdzie się kilkanaście zbudowanych na werftach prywatnych, które są zbyt słabe do potrzeby i wytrzymania nawalności; przetoż w terażniejszej wojnie straciliśmy więcej statków bez bitwy, niż dawniej. Budowanie na werftach kupieckich głośno potępili Admirałowie; gdyż podejmujący się roboty na potrzebę Koronną, zwykli ją wykonywać niedbale, nieumiejętnie, z iak najmniejszym wydatkiem dla zysku własnego. W naprawie i na werftach dziś jest 40. okrętów; ale te nie rychło będą gotowe, nieprzyjaciel zaś pomnożył niezmiernie potęgę swoją. U nas werfty koronne są zaniedbane, i nie wystarczają potrzebom flott narodu; liczbę ich powiększyć należy. Takie prawdy słysząc starsi Parowie z płaczem narzekali, że widzą już zapadające słońce Brytannii niegdys tak świetne. Inni Admiralicją usprawiedliwiać chcieli; drudzy wołali, żeby o tém przestano mówić; i w głębokiej tajemnicy zachowano wszystko; ponieważ rzecz obławiona potroży Anglików, ośmieli nieprzyjaciół, oziębłemi uczyni zprzymierzeńców, i ziści przepowiedzenie niedawne Napoleona Buonaparte, że gdy Europejskie narody poznaią słabość wewnętrzną morskiej potęgi naszej, poważać i sprzyjać nam przestaną, dziwując się że tak długo mogły być oszukane. Słowem długie posiedzenie zakończyło się w nieporządku i wielkiem zamieszaniu.

W Ł O C H Y.

Mediolan 13. Czerwca. Włoski naród zwraca dziś oko na Eugeniusza Beauharnois. Lat ma 25. Obdarzony świetnymi przymiotami od natury, wydoskonalił one przez edukacją pilną i szczęśliwą. Od r. 1795. ciągle zostając przy boku Napoleona, z nim odprawił wszystkie kampanie Włoskie, Austriackie, Egipskie, i Syryjskie; a jeżeli nauki i przykład wiele mogą na szlachetnej duszy; wątpić nie trzeba, iż Eugeniusz bardzo wiele pod takim nauczycielem korzystał. Dał niezliczone dowody przezorności, męstwa, roztropności, odwagi w zdarzeniach wielu; naytrudniejsze rozkazy i zlecenia na wojnie i w domu, w obozach i administracji wykonał zawsze doskonale, nieraz z podziwieniem Napoleona, który młodzieńca umyślnie chciał doświadczać. Na pamiętnej w Marengo bitwie prowadził w ogień korpus przewodników. Ludzkość, grzeczność, skromność w nim rzadka. Pasierzb I. Konsula, w niczem różnić się nigdy nie chciał od rowienników swoich; wszyscy jego przyjaciółmi byli; u całej armii wielką ma miłość, szacunek, opinią o cnocie i talentach swoich. Wyniesiony na stopień wyższy w tém iedynie szuka dystynkcji, ażeby niższym i podległym stał się wzorem posłuszeństwa, karności, praw zachowania. Sprawiedliwą przeto nadzieję w tym mło-

dzieńcu położyły Włoskie narody, spodziewając się że rządzić będzie Królestwem w mądrości, mocy, i pokoiu. Pogłoska jest, że ma wkrótce zaślubić Królowę Regentkę Etruryi, z kąd nowe u nas odmiany mogą nastąpić.

Castiglione 13. Czerwca. Napoleon Buonaparte z Mediolanu do nas przybył. Na polach blizkich Montecchiaro wytknięty jest oboz, w którym liczymy 48. batalionów piechoty, 45. szwadronów jazdy, lekkiej artyleryi dział 60. Dziś zaczęły się popisy wielkie. Panujący z miejsca wyniosłego widzi Lonado, Castiglione, Montebaldo, Rivoli, wstawione zwycięztwami swemi; iak chwalebne dla niego, miłe żołnierzom pamiątki! Wojsko Francya liczniejszy mieć może; piękniejszego, sprawniejszego mieć nie będzie nigdy. Marszałek Bessieres z rozkazu Napoleona manewry przepisywał; Jourdan hetmanił piechocie; tey kilkadziesiąt t. wypełniały rozkaz wodzów z równą łatwością, iak regiment ieden. Buonaparte w manewrach zawsze coś znajdujący do poprawienia, te głośno uwielbił. Zabawi w obozie dni kilka, ztąd przez Brescia, Peschiera, Weronę, Legnago, Mantuę poiedzie do Bononii i Parmy. W twierdzach wyliczonych od lat 5. Inzenierowie Francuzcy wielkie odmiany zrobili, wiele nowych obron przydano, gdyż ta jest ściana i przedmurze Włoskiej ziemi. Prócz armii u nas manewrującej, mają Francuzi inną, która niedawno popisywała się pod Marengo, trzecią w kraju Neapolitańskim, i mniejsze dywizye w Liguryi, Toskanii, Anconie; co wszystko razem znosząc łatwo jest poznać, iż nigdy Francya we Włoszech ogromniejszej potęgi nie miała.

Genua 12. Czerwca. Minister sprawiedliwości w Królestwie Włoskiem Spanocchi otrzymał dymissyę; na miejscu jego Sędzią W. będzie Luosi; Moscati lekarz naywyższym dozorcą edukacji narodowej.

Słychać iż małżonka Napoleona chce Oyca S. odwiedzić w Rzymie.

Minister wojenny Berthier uda się na górę Bernarda, na której wierzchołku w obecności jego postawiony będzie monument G. Desaix, i ciało rycerza w nim złożone, przy wojskowej paradzie.

Ludność Liguryi dziś wynosi dusz 621. t. na wałach stolicy Genui dział mamy 500. Port Spezzia tak jest obszerny, że w nim zmieścić się mogą wygodnie flotty całej Europy.

W departamentach Królestwa Włoskiego znajduie się według ostatniego rachunku dusz 3. miliony 645. t.

Napoleon przed wyjazdem z Mediolanu wydał przepisy ściągające się do urzędu Wice Króla. Tytuł jego nayjaśniejszy; na tronie zasiada, gdy na nim jest portret Monarchy, gdy nie ma, przy tronie tylko. Na każdym miejscu odbiera honory panującemu przyzwoite. Samym tylko osobom familii panującej ustępuje, i pierwszą oddaie wizytę; od zagranicznych Xiążąt i Panów odbiera.

Kraj Liguryjski nowo przyłączony do Francyi będzie podzielony na 3. departamenta, Genui, Montenotte, Appeninu, których miasta stołeczne: Genua, Savona, Chiavari. Minister Champagny przybywszy do nas wydał czułą odezwę do obywatelów, której osnowę później umiścimy. Zatem ogłosił edykt w 12. art. przepisujący: że Konstytucya r. 1802. jest zniesiona; że prawa dawne w mocy swojej zostają do rozkazów dalszych, iakoteż podatki i urzędy krajowe; że sprawiedliwość ma być oddawana w imieniu Imperatora Francuzów, że wojska Liguryjskie służyć mają rozkazów G. Francuzkiego, i nosić kokardę narodu wielkiego; że okręta RP. i maytkowie idą pod kommandę Francuzów; że dozorca politycy ma korrespondować prosto z Ministrem tego departamentu w Paryżu; że sprzedaż dóbr narodowych jest zawieszona; że nakoniec d. 11. o wschodzie słońca na wierzchołku twierdz naszych utkwiona będzie chorągiew Francuzka, którą batterye i wszystkie statki przywitać powinny 20. krotnem z dział wystrzeleniem.

D. 4. gdy Gonfalonier z Genui powrócił do Lukki, rada Starszych pod jego prezydencją postanowiła prosić Napoleona Buonaparte, ażeby temu krajowi dał Pana z familii swojej; którą uchwałę natychmiast ludowi do potwierdzenia podano. Słychać że Luca będzie przyłączona do Xięstwa Piombino. Los Parmy i Placencyi będzie rozstrzygniony, skoro Monarcha przyiedzie do Parmy.

Nasz Doża i wszyscy deputaci z Mediolanu powrócili.

Wczora postrzeżono blisko zachodnich brzegów Liguryi płynącą eskadrę 7. okrętów wojennych; widzieć nie można było, do jakiego narodu należą. Jest domysł, że z Toulonu Francya nowo zbudowaną flotę wyprawia; podobniejsza rzecz do prawdy, że to są statki Algerskie. Hieronim Buonaparte z swoimi schronił się do portu. Kwarantannę od rządu naszego na granicy Etruskiej postanowioną zwolnili nieco Francuzi, gdy już w Liwornie ustała bojaźń gorączki żółtej.

Wraz po wyjeździe Napoleona do Castiglione, zgromadzenie prawodawcze prezentowało się Wice Królowi Eugeniuszowi, który słuchał mówiącego Prezydenta siedząc przy tronie. Buonaparte wydał rozkaz, ażeby wojsko Włoskie iak najprędzej dopełnione było; drugi G. Inspektorowi gendarmów Radet, ażeby opatrzył bezpieczeństwo po drogach i w górach Liguryi, ponieważ narzekali mieszkańcy, iż nie mają dość potęgi na poskromienie rozbojników; trzeci ażeby księgę praw Napoleona na język Włoski i Łaciński przełożono.

H I S Z P A N I A.

Madrid 5. Czerwca. Port Cadix do 28 Maja zamknięty nie był przez Anglików; spokojnie do niego zawinęła fregata z wysp Manińskich niosąca bogaty ładunek; od iey Kapitana mamy wiadomość, że Król Tunquinu poraził nakoniec przywłaściciela korony swojej, Chrześcian prześladowcę; i przykładnie ukarawszy, zabronił naprzykrzać się nowo ochrzczonym. 20. Missyonarzów r. 1802. przysłani do kraiu z Manilli, ochrzczili 6612. dzieci, 200. dorodnych pogan do wiary nawrócili; przystępujących do Sakramentów liczą 101. t.

Wydał Król edykt przepisujący, że dzieci i żony Officerów służby morskiej, dopóki ci zostają na okrętach, odbierać powinny połowę ich gaży.

Izba kupiecka Catalonii założyła w Bercellonie szkołę Chemii, którą otworzono 16. Maja. Ta sama dawniej w témże mieście ufundowała szkołę malarstwa, snycerstwa, architektury; wielu z iey uczniów odprawia kosztem Królewskim podróże do Rzymu, Florencyi, Paryża. Żeglarska szkoła w stolicy Catalońskiej kwitnąca liczy 500. uczniów zdolnych służyć krajowi. Powszechnie mówiąc, od lat kilku oświecenie i nauki wzrost biorą wielki w prowincjach Monarchii Hiszpańskiej.

Cadix 31. Maja. Zawczora pokazała się przed portem naszym fregata Angielska z 2. korwetami. Ruszył na morze okręt Glorioso od 80. armat; słyszeliśmy dwakroć długie strzelanie we dnie i w nocy; dziś nieprzyjacielskie statki krążą znowu przed portem; Glorioso niewiadomo gdzie poszedł. Powszechnie ludu morskiego jest rozumienie, iż Villeneuve i Gravina płyną do Indyi wschodniej. Przygotowania na eskadrze Hiszpańskiej czynione znać dawały, że do Azji żeglować miała.

Lord Nelson liczy teraz 20 okrętów liniowych; przyłączyło się do niego niedawno kilka okrętów, podobno z Admiralem Collingwood z Anglii przybyłych; cała nieprzyjaciół potęgą krąży blisko przylądka Finisterre, zostawiając jednak na straży kilka statków lekkich pod Toulonem, Carthageną, i Cadix. Z takiego stanowiska rozsądnie obranego Nelson może dać prędką pomoc Calderowi, gdyby flotta zprzymierzona Ferrol opuścić chciała; może pośpieszyć do Gibraltarskiej cieśniny, połączeniu się Francuzów z Hiszpanami przeszkodzić, albo zwalczyć połączonych. Liczbą górować możemy; lecz wprawa i długie doświadczenie śmielszemi czyniąc Anglików, siłę ich podwaja. G. Craigh znajduje się dotąd w Gibraltarze; z 6. t. żołnierza lądowego, które z sobą przyprowadził, część w twierdzy ma zostawić, a wzięte z załogi regimenta 13. i 54. posłać do wysp Antylskich na karę, ponieważ karność i posłuszeństwa nie zachowują, częste wszczynając rozruchy. Reszta wojsk Craigha dokąd pójdzie nie wiemy. Słychać że Nelson zmocniony eskadrą Collingwooda, nieco się oddalił od brzegów Portugalskich i Hiszpańskich.

F R A N C J A.

Paryż 21 Czerwca. 3 wiadomości, nie urzędowe wprawdzie, są w mieście. Pierwsza iż Toulońska flotta z Hiszpanami pod Jamaikę przybywszy na ląd wojsko wysadziła, i nie znajdując odporu mocnego, całą wyspę prędko podbiła. Druga, iż Admirali Villeneuve i Gravina, spotkawszy, gdzie niewiadomo, Anglików, za-

brali 5 okrętów liniowych, tyleż wschodnio Indyjskich, i do Cadix przysłali. Trzecia natomiast tajemnic pełna zwiastuje, iż wodzowie zprzymierzeni stanowią na miejscu przeznaczonym, przystąpili do wykonania rozkazów rządowych z pomyślnym skutkiem, tak dalece, iż handel miasta Liverpool upaść musi koniecznie; co ma znaczyć podbicie osad Angielskich w Gwinei, gdzie Liverpool na handlu Murzynami zbogaca się niezmiernie. Jest jeszcze powieść czwarta pierwszym w brew przeciwna, iż Nelson dopędził nieprzyjaciół przy wyspach Canaryjskich, zwiódł bitwę, zabił Gravinę, sam życie stracił zwycięzca, zdobywszy 9 okrętów liniowych 4 fregaty, 8 t. ienców. Wszystkie te wiadomości zapewne są zmyślone; lepiej zaczekać późniejszych, a tymczasem wierzyć rządowi, że za kilka tygodni ledwie nieprzyjaciół wiedzieć będzie, dokąd flotę posłał Napoleon. Obitwie pod Teneriffą wygranej rozumienie jest polityków Paryżkich, że tę wieść w Londynie rozrzucił nieprzyjaciół dawnym zwyczajem, ażeby wątpliwych i lękających się przyszłości smutnej Anglików pocieszył, ośmielił, do składania podatku zagrzał, szemrania uciszył, kredyt utrzymał publiczny; ponieważ niepodobno było Nelsonowi doścignąć nieprzyjaciół, o którego podróży dotąd nie wie podobno, który z przed nim nieściami stanąć może w Indyach,

Minister wojenny Berthier odebrał rozkaz rezerwy zwoływać; dla niej oboz wytknięty będzie pod Valenciennes, do którego pozostała w stolicy gwardya, i wybrane dywizye gendarmów ruszyły.

Czytają z podziwieniem dziś Francuzi, co Admirali Angielscy niedawno wyznali w Parlamencie o morskiej potędze narodu swego; i przypominają zawstydzeni, co sami rozumieli i mówili o nieopatrzności własnego rządu i zuchwałstwie, gdy wojnę terazniejszą z Brytannami zaczynał; dowodząc uporczywie, iż dość będzie chcieć tylko nieprzyjaciół, ażeby dokazał wszystkiego na własnym elemencie. Czas, cierpliwość, praca wiele dokazują. Dziś odporną wojnę przemieniliśmy w zaczepną; przeciwnicy wszędzie zagrożeni sposobią się do obrony, prawie nie myśląc o napaści; pochłubić się nawet nie mogą z odniesionych, iak dawniej często zwykli, zysków; aniteż dowieść Europie, że mają liczniejsze od naszych floty. Te nawet które uzbroili, po większej części są bezczynne. Bresteńska utrzymuje 40 okrętów Angielskich; Boulońska nawet flotylla 30 t. najlepszych maytków każe Admiralicji trzymać w Dunes i Dover do potrzeby, która późno przyjdzie, alboteż nigdy podobno.

2 Korsarze wstawili się temi czasy. Francuzki Hirondelle z Dunquerque w dniach kilku poymał 6 okrętów nieprzyjacielskich, i do portu sprowadził. Hiszpański Vengador był szczęśliwszy. Zdobył 6 statków kupieckich bogato ładownych. siódmą korwetę od 16 armat po 2. godz. bitwie; 22 ienców do Hayre przywiozł, 180 do Anglii odesłał na zamianę.

Wojsko Francuzkie pod sprawą G. Ferrand broniące części Hiszpańskiej S. Domingo przechodzi głów 4 t.

Z wyspy Francuzkiej do Cadix przysłany statek wiadomość przyniosł, że Admirał Linois miał poymać 12 okrętów kompanii Indyjskiej, które z Europy do Azji płynęły; znalazło się na wszystkich wiele żołnierza lądowego.

Słychać że Connetable Ludwik Buonaparte ma przyjąć komendę wielkiej armii nad Oceanem. Marszałek Lannes powrócił ze Włoch.

W kilku wsiach i miasteczkach Batawskich przy granicy Belgickiej leżących znajdowało się bardzo wiele towarów Angielskich, które tajemnym sposobem do Francji wprowadzić wkrótce miano. Rząd nasz o tém uwiadomiony, rozkazał wojsku wszystko zabrać; iakoż wszystko do Anvers i Turnhut sprowadzano na 158 brykach.

Pogłoska jest, że Portugallia wojnę Anglikom zapowiedziała. Niema podobieństwa do tego; zdało się niektórym, że Lord Fitzgerald nie mógł opuścić Lisbony dla interessów prywatnych, i za pozwoleniem rządu swojego powracać do Londynu, gdyby jeszcze kwitnęła przyjaźń między z narodami.

Przed portem Rochelle postrzeżono krążącą eskadrę Angielską, która się składa z 6 okrętów liniowych, 3 fregat i korwety.

Nie całe rezerwy Minister Berthier stawiać pod

hrogawiami rozkazał, ta wyniosłaby 120 t. lecz tylko 3 niey wybranym 15 t.

Głośno już tu mówić zaczynaia, że Villeneuve plynie do Indyi wschodniej; Lauriston prowadzi 15 t. żołnierza; z tak wielką potęgą wiele dokazać może; ponieważ Anglicy w rozległych osadach nie liczą Europeyckich nad 12 t. niedawno w Ceylanie stracili 900, i Holcar, iak u nas mówią, po kilku przegranych miał szczęśliwszym zostać, i kilkakroć nieprzyjaciela silnie poraził. Cokolwiek będzie, jeżeli Lauriston idzie do wschodu, o czém wątpią niektórzy, zawsze wielka jest korzyść dla niego, że 2 mies. uprzędził Anglików. Wkrótce widzieć będziemy, iaką potęgę Admiralicya wyszła na odzyskanie osad swoich.

Napoleon Buonaparte ze Włoch spodziewany nie jest przed 2 mies.

Rozkazał przed wyjazdem zrobić w naszej stolicy Trójkoron, który chce ofiarować Oycu S. dzieło dokonane oglądaliśmy ciekawie wszyscy; gustowne jest i kosztowne; nie oszczędzano Kamieni drogich, rubinów, Szafirów, Smaragdów, bryllantów, pereł najrzadszych, między innemi wydaie się naybardziej Smaragd ważący bliko 3 uncye. Kardynał Fesch Ambassador złoży ofiarę imieniem Monarchy w ręku Piusa 7.

BATAWSKA RP.

Haga 25 Czerwca. G. Dumonceau dokończył etat armii Batawskiej, który do wszystkich regimentów rozestano; wkrótce nastąpi potwierdzenie dzieła tego przez Pensyonarza R. P. Schimelpenninck i Wysokie stany. Utrzymywać będziemy, przynajmniej podczas wojny: 1. Gwardyą, która liczyć ma głów 1440 jazdy i piechoty. 2. 8 regimentów ciężkiej piechoty, każdy od 5 batalionów, co wyniesie głów 10,752. 3. 2 regimenta piechoty lekkiej. głów 2,262. 4. 3 regimenta jazdy głów 1863. 5. Artylleryi głów 2114. 6. Artylleryi konney, inżynierów, kopaczów głów 380. 7. Regimenta Niemieckie XX. Waldeck i Saxe Gotha głów 2650. Co wszystko czyni ogółem 21 t. żołnierza lądowego.

Kapitan Verhuel brat sławnego Admirala tu przybył; zapewne użyty będzie do dzieł ważnych w morskim departamencie.

Ambassador Francuzki G. Dupont z Mediolanu przyjechał do Paryża; wkrótce do nas spodziewany.

D. 24 lipca Wysokie stany dawnym obyczajem przeznaczyły na post i modlitwę powszechną w całym kraju dla uproszenia błogosławieństwa Boskiego.

Admiralicya Angielska rozkazała żeglarzom swoim nie zabierać odtąd statków naszych rybackich, które nie noszą ładunku nad 5 lasztów, i nie oddalają się od brzegu Batawskiego nad mil 4 na głębiny.

Amsterdam 25 Czerwca. Jest pogłoska, że Lord Nelson flotę Hiszpańsko Francuzką doścignął i zupełnie poraził przy wyspach Canaryjskich. Powieść to jest żeglarska, dzień nie wyrażony; wątpić o rzetelności trzeba tém bardziej, że sprzymierzeńcy 10 kwietnia wyszedłszy z Cadix odpłynąć musieli daleko. Nie mając pewnych wiadomości częstokroć wątpliwemi bawić się zdarza.

Zawczora przybył do nas dziedziczny X. Wurtembergski z Paryża; prezentował się Pensyonarzowi, był u niego na obiedzie, i wyjechał do Zeyst chcąc oglądać oboz Francuzko Batawski.

Z Londynu jest wiadomość, że Król d. 19 obu izbom Parlamentowym przesłał pismo uwagi godne, które zdaniem wielu, ożywia nadzieję blizkiego pokoju.

Według urządzenia nowego, które niedawno z Mediolanu przysłał Napoleon Buonaparte, armia Francuzka do wyprawy Angielskiej nad Oceanem zgromadzona, dzieli się teraz na 3 dywizye wielkie. Centrum stoi w S. Omer, oboz Flandryjski jest prawém, w Montreuil skrzydłem lewém.

Listy Paryskie zarzucaia Anglikom, że ich doświadczenie nawet nieszczęśliwe nie oduczycło próżnego zamykania portów nieprzyjacielskich. Po oddaleniu się Admirala Magon przysłałi do Rochefort eskadrę; ta jednak nie przeszkodzi wynisć na morze szczęśliwemu Mississy, gdy czas przyjdzie naznaczony; sama zaś być może w niebezpieczeństwie. Z ostatnich wyrazów wnosimy, że Gantheaume zamysła łączyć się z eskadrą w Rochefort gotową, i na Anglików uderzyć, albo raczej przedsięwziąć tajemną wyprawę, do której zabrał na okręta 27 t. żołnierza lądowego.

SZWAJCAR T.

Solothurn 11, Czerwca. Sejm walny Szwajcarskie-

go narodu zagaiony w mieście naszym d. 3. Opisywać obrządku nie będziemy; nie znamy, lud ubogi, przepychu i okazałości pospolitey w drugich krajach. Cieszyło się głośno spóspółstwo; weseli obywatele, dowod że są spokojni i szczęśliwi. Obecni byli posłowie zagraniczni. Przed wykonaniem przysięgi od Deputatów Cantonowych, Landamman R. P. Glutz miał mowę; z tey myśli niektóre wypisujemy. Przodkowie, powiada, nasi byli poważani i chwalebni; możemy być im podobnemi. Żyć prawo, wolność, męstwo, miłość oycyzny, starodawne obyczaje i cnota; żyć konstytucya; możemy zostać szczęśliwemi. Niech tylko zakwitnie jedność i zgoda. Doświadczaia gwałtownych odmian i rewolucyi większe, narody; zawiść, ambicya, namiętności ludzjom nieprzyjazne narażaią częstokroć na przypadki straszliwe. Naszemu losowi nikt już nie zazdrości, a jednak zazdrościć trzeba. Żyćmy swobodni, słabi wprawdzie, lecz bez boiaźni i trosków, w prostocie naszej wolni, każdemu przychylni. Po 5 letnich błędach i klęskach względny sąsiad podniósł serca nasze do miłości honoru narodowego. Bóg pokoiem obdarzył; w cichości żyćmy pośród Mocarstw spokojnych. Ociec S. w którym półowa Szwajcarów upatruie Oycza łaskawego, druga zancnego Monarchę, przyjaciela ludzi, obrońcę cnoty, zna duchowne potrzeby Cantonów Katolickich. Kto wie, iż religia ściśle jest połączona z filozofią prawdziwą i dobrem narodów; że w każdym państwie wiara była naymocniejszą konstytucyi podpora; kto nie samemi tylko usty wymawia słowo: Bóg, Oycyzna, lecz w granicy serca czuie moc tych wyrazów i siłę; oświadczy ze mną razem wdzięczność głęboką Piusowi 7, że przykładac się raczy do utrzymania u nas porządku towarzyskiego, praw miłości, wewnętrznego pokoju.

Pośrednik Szwajcarów panuiący nad Francją i Włochami, w ściślejszym nad innych będąc związku z nami, pamięta żeśmy nabyli prawo do nieśmiertelney wdzięczności narodu W. przez zasługi 5 wiekami nieprzerwane, i kręw hojnie przelaną w jego obronie. Odnowił dawne przymierza, uręczył przyiaźń i opiekę, szczęście nasze częstką nazwał chluby swojej i chwały. Poważa udziałność Szwajcarów, broni nasz interes, zacieria ślady klęsk przeszłych. Posłowie R. P. w Paryżu i Chambery z ust Napoleona słyszeli naypodchlebniejsze obietnice. Póyrzycie na kraj własny obywatele! Jaka dziś postać! iak odmienna od owey, w której oycyznę widzieliście przed Aktem pośredniczym. I miejcie nadzieję, że ten który nas pokoiem obdarzył, wolnemi uznał, podbić i zagarnąć mocny; będzie wiernym w obietnicach swoich. Z Cesarzem Austryackim i Niemieckim dochowujemy świątobliwie przymierza dawne. Oświadczył Monarcha nieraz względy swoje. Sprawiedliwy Pan spodziewać się kazał Szwajcarom, że trudności sciągające się do granic i funduszów duchownych wkrótce ułatwione będą. Obecność Ambassadors, odnowiona Kapitulacya woyskowa regimentów naszych, które są w służbie Króla Katolickiego, zaświadczaia naywyższe względy jego dla Cantonów. Król Pruski w kilku łaskawych pismach swoje nam zaręczył, przyrzekaiąc w zdarzeniu każdym radę, pomoc, opiekę. W przyiaźni ściśley żyćcie Szwajcarowie z Elektorami Badenckim i Bawarskim. A iesli oko zwrócić chcecie na południe, tam są Włochy, którym dawna świetność powraca pod panowaniem nowego Króla, z nadzieją losów szczęśliwszych. Z tym narodem sąsiedzkiem dawne przymierza i przyiaźń zostaną nieśmiertelnemi pod rządem Napoleona i następców, którzy tchnąc duchem rycerza, godni będą nosić imie jego wielkie.

Marszałek Brune powracaiąc z Mediolanu po koronacyi do Paryża przez Lausanne przejeżdżał. Mimo chęć własną nie mogli nie przypomnieć Szwajcarowie, że ten wódz r. 1798 przywodząc do skutku okrutny rozkaz Dyrektorów, armie Francuzkie pierwszy wprowadził do kraju naszego, i rozliczne klęsk rodzaie.

Na pierwszém posiedzeniu d. 4 Seymujący przystąpili do wybrania RP. Kanclerza; potwierdzony został na urządzie zgodnemi głosy Mousson. Sejm dawniejsze czynności jego potwierdził i pochwalił, dając świadectwo chlubne obywatelskiej pracy i talentom. Za tém wyznaczono d. 8 września na post i modlitwę powszechną w narodzie. Nazajutrz roztrząsano projekt, iakim sposobem wierzyciele długi swoje odbierać mają po bankrutach. Przeszli późniey Seymujący do urządzenia poczt krajowych, i drugiego względem ślubnych związków,